

Help Rachel kiezen

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) kan leerlingen ondersteunen bij hun keuzes voor vervolgonderwijs en werk. Maar besteed daarbij ook aandacht aan het leren omgaan met verwachtingen, loopbaanbarrières en **stereotypering**.

GION en het Kohnstamm Instituut onderzochten de effectiviteit van LOB-interventies voor leerlingen op het vmbo en in internationale schakelklassen (ISK's). We wilden weten welke interventies effectief zijn en waarom, maar ook verschillen tussen leerlingen in kaart brengen.

Betere studiekeuzes?

Ons onderzoek bestond uit 1) een literatuurstudie naar effectieve LOB-aanpakken, 2) interviews met 33 LOB-betrokkenen en ruim 90 leerlingen over LOB-activiteiten op 11 scholen, 3) de uitvoering daarvan, en 4) knelpunten. Met de scholen bespraken we hoe ze deze aanpakken effectiever kunnen inzetten middels reflectie-activiteiten en versterkte ouderbetrokkenheid. De interventies zijn vervolgens uitgevoerd door de scholen en onderzocht: maken

leerlingen betere studiekeuzes, welke activiteiten dragen daaraan bij en wat maakt ze succesvol? We hebben vijf aanbevelingen:

1 Samenhangend traject

Creëer een samenhangend traject voor leerlingen in de onder- én bovenbouw met een breed scala aan LOB-activiteiten. Laat ze kennismaken met meerdere beroepen en vervolgonopleidingen door ze iets te laten doen, te laten reflecteren op de activiteiten en die ook te laten aansluiten bij de fase in het keuzeprocess waarin ze zich bevinden.

2 Voorbereiding en reflectie

Een bedrijfsbezoek afleggen of naar een open dag gaan wordt pas nuttig als leerlingen dit voorbereiden en erop reflecteren. Doe dit met betekenisvolle, boeiende opdrachten waarbij ze ook met hun mentor praten. Reflectiegesprekken kunnen onzekerheid bij leerlingen oproepen, geef mentoren dus voldoende kennis en handvatten om dit proces goed te begeleiden en houd rekening met taalbarrières bij ISK-leerlingen.

3 Betrek ouders

Ouders kunnen het studie- en beroepskeuzeproces aanzienlijk beïnvloeden. Informeer hen dus goed en betrek hen bij de loopbaanontwikkeling van hun kinderen. Organiseer bijvoorbeeld 'driehoeksgesprekken' (met leerling, mentor en ouder), geef thuisopdrachten die de leerling samen met een ouder maakt en houd ouderavonden. Informeer anderstalige ouders schriftelijk én mondeling over het Nederlandse onderwijsstelsel: zij missen vaak belangrijke kennis om een goede gesprekspartner te zijn bij de loopbaankeuzes van hun kind.

4 Omgaan met verwachtingen

Ontwerp LOB-activiteiten die leerlingen ondersteunen bij het omgaan met (vaak stereotype) verwachtingen en meningen van ouders, klasgenoten, stagebegeleiders of leraren die bijvoorbeeld zeggen: 'Dit is te moeilijk voor jou' (lees meer hierover in de online versie van dit artikel). Dat kan ze tegenhouden om

Besteed meer aandacht aan leren omgaan met verwachtingen anderen

Rolpatronen

Rachel* heeft patisserie ontdekt in de beroepspraktijk. Ze was enthousiast, maar haar moeder en zussen werken in de zorg en vonden het 'een leuke hobby, maar geen serieuze beroepskeuze'. Op haar vmbo-school wisselden leerlingen ervaringen uit waarbij ook verwachtingen van ouders en leraren ter sprake kwamen. Dit leidde tot discussies over rolpatronen die leerlingen uit verschillende culturen van huis uit meekrijgen. Rachel werd zich steeds bewuster van de worsteling bij haar beroepskeuze. In gesprekken met Rachel en haar moeder gaf de mentor meer informatie over patisserie. 'Overtuigen werkt vaak niet. Wat wel werkt: informatie geven over het vakgebied, wat je ermee kunt bereiken en over het belang van een keuze waar het kind gelukkig van wordt,' aldus de mentor. De moeder werd overtuigd, onder andere doordat ze hoorde dat er genoeg werk te vinden is in het vakgebied.

* Rachel is een gefingeerde naam.

Interventies

De laatste twee aanbevelingen, omgaan met verwachtingen en zelfvertrouwen stimuleren, zijn tamelijk nieuw in het Nederlandse onderwijs. Naast de ontwikkeling van de bekende vijf loopbaancompetenties (kwaliteiten- en motievenreflectie, werkexploratie, loopbaansturing en netwerken) doen scholen er goed aan ook aandacht te besteden aan een zesde: het leren omgaan met verwachtingspatronen, loopbaanbarrières en stereotypering, en daarnaast te werken aan het vertrouwen in eigen kunnen bij de studie- en beroepskeuze. Het Expertisepunt LOB ontwikkelt en test hiervoor met scholen interventies in professionele leergemeenschappen, die scholen hopelijk een plek kunnen geven in hun LOB-curriculum. ■

Kennis en begrip bevorderen vertrouwen in eigen kunnen

hun interesses te volgen en ervoor zorgen dat ze een keuze maken waar ze later spijt van krijgen. Scholen besteden daar nu weinig aandacht aan.

5 Stimuleer zelfvertrouwen

Versterk het zelfvertrouwen van leerlingen bij hun studie- en beroepskeuze. Geef ze gedegen informatie over beroepen, opleidingen en de kwaliteiten die daarvoor nodig zijn, zonder vooraf de haalbaarheid ervan te betwijfelen.

Annet Hermans, Merlijn Karssen, Hanke Korpershoek en Régina Petit. Dit zijn enkele uitkomsten van het onderzoek. Scan de code voor de bronnen.

ADVERTENTIE

De CJP MBO Cultuurkaart in de praktijk

De pilot CJP MBO Cultuurkaart is in volle gang. ROC Mondriaan was de eerste school die meedeed. Inmiddels zijn zij, samen met de andere deelnemende scholen, volop bezig de budgetten aan activiteiten te besteden. Het beschikbare budget is bij meer dan 1200 culturele instellingen te besteden.

Budget besteden

Wat de scholen met dit budget doen is aan hen. Of de activiteit wel of niet gekoppeld moet zijn aan de lessen Burgerschap bijvoorbeeld. "Het enige dat afgesproken is, is dat we het budget opmaken, anders is het zonde." De budgethouder houdt voor de school bij hoeveel budget er nog is. "Een docent vindt een activiteit in het CJP-overzicht. De budgethouder accordeert het verzoek en houdt het overzicht. Zij leggen ook geen verantwoording af aan de schooldirecteur. De docenten hoeven dit ook niet te doen. We laten ze hier vrij in, het moet makkelijk gaan."

Verankeren in onderwijs

Er zijn ook steunpunten per regio die daarbij kunnen helpen. Dit zijn partijen met inzicht in bijvoorbeeld musea en voorstellingen uit de regio. Zij kunnen de scholen adviseren en helpen bij het maken van een programma.

CJP koppelt de school graag aan het steunpunt bij hun in de buurt. Zo ontstaan gemakkelijk samenwerkingen tussen scholen en culturele instellingen zoals dit ook bij de Cultuurkaart in het voortgezet onderwijs al jaren succesvol werkt.

De pilot, die inmiddels gestart is, loopt tot aan het einde schooljaar '23-'24. Meer informatie vind je op: educatie.cjp.nl/scholen

